

WAT MIJN ZUS ZEGT

Ander werk van Beatrijs Nolet bij Clavis

Spoorloos

Bij Clavis Uitgeverij staan jongeren centraal.
Wij geloven namelijk dat de wereld van morgen er zal
uitzien als de dromen van onze jeugd. Het is onze missie
om hun leefwereld elke dag zo mooi mogelijk te maken.

Beatrijs Nolet
Wat mijn zus zegt
© 2026 Clavis Uitgeverij, Hasselt – Amsterdam – New York
Omslagontwerp: Clavis Studio
Trefw.: zussen, geheim, herinneringen
NUR 284
ISBN 978 90 448 6070 2
D/2026/4124/056
Alle rechten voorbehouden
Tekst- en datamining niet toegestaan

www.clavisbooks.com
www.beatrijsnolet.nl

BEATRIJS NOLET

Clavis

1

*Met dank aan Ilse, Robert Jan,
Moniek, Frans, Kieke en Mark*

Met mijn regenjas aan sta ik op de duikplank. In het water drijft mijn zus Isabel in een glimmend zwart badpak, als een verdronken nijlpaard. Ik sta op het punt boven op haar te springen. Maar dan trekt Isabel het dekbed van me af.

‘Schiet eens op, Janne. Het is al laat.’

Sinds kort slaap ik niet meer bij haar op de kamer. Ik heb het rommelkamertje naast de zoldertrap opgeëist. Leeggeruimd, geschilderd, al mijn spullen verhuisd: mijn bureautje, mijn bed, mijn klerenkast, mijn boekenkast. Ik heb de meubels neergezet waar ik ze zelf wil hebben, ook al zei Isabel dat het bed beter naast de klerenkast kon staan, met de boekenkast ertegenover.

Ze is maar drie jaar ouder dan ik, maar al mijn hele leven doet ze of ze mijn moeder is. Heeft ze eigenlijk wel in de gaten dat ik binnenkort vijftien word?

Met zware stappen loopt ze naar het raam en schuift mijn zelfgemaakte gordijn met een ruk open.

Donder op, denk ik, deze kamer is van mij.

‘Kijk, de zon schijnt,’ zegt ze veel te opgewekt.

Eén oog op een kiertje. Haar gezicht vlak boven me. Ik draai me meteen om naar de muur.

‘Ik heb het eerste uur vrij,’ mompel ik.

‘Hoezo? Je hebt toch nooit het eerste uur vrij?’

‘Nijkerk is ziek.’

‘Had dat dan meteen gezegd.’

Ze stampst mijn kamer weer uit, zonder het gordijn dicht te doen en zonder het dekbed weer op me te leggen.

Geërgerd trek ik het over me heen en probeer verder te slapen, maar dat lukt niet meer.

Op school komt Zus Bemoeial er natuurlijk achter dat Nijkerk kerngezond voor de klas staat. Waarom heb ik niet gezegd dat ik zelf ziek was? Omdat ze dan natuurlijk meteen weer een thermometer was gaan zoeken.

Met mijn ogen dicht zie ik drie gezichten voor me.

Het verbijsterde gezicht van Isabel, die niet kan geloven dat ik glashard tegen haar heb gelogen.

Het rechtbankgezicht van papa: spijbelen is een puberale overtreding, waar je een taakstraf voor krijgt.

Het gezicht van mama: heb ik iets gemist? Waar gaat dit eigenlijk over?

Met een diepe zucht ga ik op de rand van mijn bed zitten. Ik ben nog lang niet uitgeslapen. Mijn hoofd lijkt volgepropt met watten. Op mijn horloge zie ik dat de les over vijftientig minuten begint. Als ik opschiet, kan ik er nog net op tijd zijn. Douchen doe ik vanavond wel.

Beneden ruikt het naar koffie en geroosterd brood. Papa, mama en Isabel zijn al vertrokken. Het ontbijt staat er nog, maar ik heb totaal geen honger.

Het is heerlijk weer. In de borders van onze tuin schommelen de blauwe klokjes aan hun dunne steeltjes. Overal klinkt het enthousiaste gefluit van vogels en toch word ik er niet vrolijk van.

Mijn benen voelen aan of ze van karton zijn.

Ik moet er nog mee rennen ook, langs het Berkenplein, door de Kastanjelaan, op een drafje naar school. Onderweg bedenk ik dat ik mijn telefoon thuis heb laten liggen en dat het te laat is om die nog te gaan halen.

Als ik het schoolplein op kom, gaan de laatste leerlingen door de ingang naar binnen. Vlak voordat de deur dichtschuift, glip ik erdoorheen en voor de les begint, zit ik nog net op tijd op mijn plaats achter in de klas.

Ik ben er nog steeds niet aan gewend dat de stoel naast me leeg is. Mijn vriendin Minke hoort daar te zitten, maar ze is drie weken geleden verhuisd naar een dorp vijftien kilometer verderop.

Ik mis haar gefluister, haar gegiechel, haar gevatte opmerkingen. Terwijl ik aan het meisje denk dat nu op die nieuwe school met Minke zit te kletsen, staat Nijkerk met zijn lijzige stem voor de zoveelste keer iets te vertellen dat lang geleden gebeurd is en waar niemand naar luistert.

Opeens verandert er iets in de klas, alsof een windvlaag alles in beweging zet. Iedereen heeft zich omgedraaid en kijkt naar mij.

‘Ja, ik heb het tegen jou, Janne,’ zegt Nijkerk en hij duwt de bril met het zwarte montuur hoger op zijn neus.

Minke zou me nu gered hebben door zachtjes achter haar hand te fluisteren wat het antwoord is op de vraag die ik niet heb gehoord.

‘Sorry,’ zeg ik. ‘Ik verstond u niet.’

‘Omdat je niet luisterde,’ zegt Nijkerk. ‘Ik vroeg of je nog wist wat de bijnaam van Willem van Oranje was.’ Hij pakt met duim

en wijsvinger zijn kin vast, wachtend op het antwoord.

‘Willem de Stille,’ flap ik eruit.

Nijkerk begint te lachen. ‘Willem de Stille. Dat ze daar vroeger niet op gekomen zijn. Willem de Stille. Dat zou een veel mooiere bijnaam geweest zijn.’

De klas bescheurt zich. Altijd leuk als iemand iets stoms zegt.

‘Willem de Zwijger, natuurlijk,’ zeg ik beslist, alsof ik me expres heb vergist.

Als ik zes uur later uit school kom, regent het. Wat zeg ik? Het plenst! En ja, mijn regenjas hangt nog thuis aan de kapstok. Natuurlijk kan ik net als mijn klasgenoten schuilen onder het dak van de fietsenstalling, maar ik heb geen zin in die kletspraatjes waarbij iedereen het alsmaar met elkaar eens is. Ik ben het zat om als een kameleon de kleur van mijn omgeving te moeten aannemen. Zonder Minke hoor ik nergens meer bij. Haar kan het niets schelen om een uitzondering te zijn. Ze draagt kleren die niemand anders draagt. Die haalt ze uit de verkleedkist, zoals die lange lichtgrijze rok, waar ze op alle vuile vlekken met zwart garen insecten heeft geborduurd: torren, kevers, spinnen. Soms verft ze haar krullen in dezelfde kleur als haar kleren, vuurrood of knalblauw.

Door de stromende regen loop ik het schoolplein af. Handen in de zakken van mijn spijkerbroek, hoofd tussen mijn schouders. Ik zie alleen nog maar mijn natte sneakers, die voortstappen over het glimmende asfalt. Als ik wil oversteken, wordt er getoeterd. Ik kan nog net opzijspringen, maar een golf regenwater sproeit over me heen. Geschrokken ga ik weer op de stoep staan.

Achter de ramen van het verzorgingshuis aan de overkant duiken de gezichten op van bewoners die willen weten waarom er getoeterd werd.

Nu pas zie ik wat een raar gebouw dat eigenlijk is. De voorgevel is als een oud decor overeind blijven staan, terwijl de ingang uitsteekt en helemaal nieuw is met glas en kunststof, als een veel te wit kunstgebit in de mond van een honderdjarige.

Vroeger stond er Sint-Jozef Gasthuis op de gevel, nu heet het Zorgcentrum Vreugdehof! Kan het erger? Vreugdehof! En dan die zure gezichten achter de ramen. Ze hebben niets anders te doen dan naar buiten kijken of ze scholieren kunnen betrappen op overtredingen. Doen ze toch nog een beetje mee.

Ik geef een harde trap tegen een leeg colablikje, dat kletterend tegen de muur van het verzorgingshuis tot stilstand komt.

Opeens doemt achter een raam de schim van een man op. Hij is een paar koppen groter dan de andere bejaarden. Ik heb hem daar nooit eerder gezien, terwijl ik hier toch zeker twee keer per dag voorbijkom. Pas als hij zijn neus tegen het raam plakt, zie ik de littekens in zijn gezicht. Bruine, rode en witte verkleuringen. De huid van zijn ene wang lijkt met een grove naald slordig dichtgenaaid. Ik schrik. Ondanks de littekens komt dat gezicht me vaag bekend voor. Het zijn niet alleen die roestige krullen die ik herken, maar vooral die waterblauwe ogen, die dwars door je heen kijken alsof er achter je iets gebeurt dat veel belangrijker is.

Het zweet breekt me plotseling uit, terwijl ik mijn ogen niet van die littekens kan losmaken. Dan tikt een vrouw in een wit jasshort hem op de schouder. Hij moet mee.

De laatste tijd droom ik soms dat ik kleiner en kleiner word. Voordat ik in een zwart punt dreig te verdwijnen, schiet ik wakker met het gevoel dat ik in levensgevaar verkeer. Dat heb ik nu ook. Alsof ik op klaarlichte dag in een nachtmerrie ben beland.

Ik sjees ervandoor, of liever gezegd, ik sla op de vlucht. Ik weet alleen niet waarvoor. Het is alsof ik achternagezeten word door een schaduw, een schim, iets, ik weet niet wat, iets afschuwelijks waar ik geen woorden voor heb. Helder denken kan ik niet meer.

Hijgend blijf ik bij het Berkenplein staan. Eerst mijn ademhaling onder controle krijgen, diep inademen, rustig uitademen, in, uit, in, uit. Bij iedere uitademing remt de draaimolen in mijn hoofd een beetje af tot hij ten slotte tot stilstand komt. Geen paniek. Er is niets aan de hand. Maar in mijn hoofd hoor ik een stem van heel lang geleden. Hoe oud zal ik geweest zijn. Drie? Vier?

'Jannetje, niet op het Berkenplein. Jannetje, kom terug.'

Was dat de oppas? De schoonmaakster?

Van hen is alleen een vage vorm overgebleven, als een onhandig geboetseerd poppetje van klei.

'Jannetje, niet op het Berkenplein.'

Dat zal Isabel wel weer geweest zijn. Zij waarschuwde me altijd als er gevaar dreigde. Maar wat is er nou gevaarlijk aan dit rustige pleintje? Het is eigenlijk een U-vormige, doodlopende weg waar geen auto's mogen komen. Aan weerskanten staan vrijstaande huizen met in de achtertuinen groene schuurtjes.

Toen we klein waren, speelden we hier, Minke, Noah, Elsje en ik. Behalve dat iemand weleens zijn knie bezerde of een schrammetje opliep, gebeurde er nooit iets. Gevaar bestond alleen in ons spel. Waarom was ik zonet dan opeens bang? Waarvoor?

'Jannetje, niet op het Berkenplein.'

Nee, dat kan Isabel niet geweest zijn. Die ging iedere morgen met een broodtrommeltje naar school en kwam altijd pas na een hele tijd terug.

Wie heeft me dan weggestuurd?

'Naar huis! Naar huis!'

Dit is niet iets waar ik met Isabel over kan praten. Zij zegt altijd dat zoeken naar de waarheid over het verleden zoiets is als door een sleutelgat turen in een kamer waar geen licht brandt. Dat heeft ze natuurlijk ergens gelezen.

Woonde Minke hier nou nog maar. Dan was ik nu bij haar door de achterdeur naar binnen gegaan, de trap op naar haar kamer, waar alles weer licht en vrolijk zou worden.

Geschrokken realiseer ik me opeens dat ik ook met Minke niet over die man met die littekens durf te praten. Nee, dat durf ik niet. Waarom eigenlijk niet? Ik moet hier weg, zo gauw mogelijk naar huis, naar huis.

Even later sta ik doorweekt voor de deur. Het regent nog steeds. In de kastanjeboom voor ons huis zit een merel schel te fluiten, alsof hij protesteert tegen de stortbui. Nog wat duizelig leun ik

tegen de voordeur, doodmoe opeens. Ik voel in de zakken van mijn spijkerbroek. Help, mijn sleutel! Ook dat nog.

Vanmorgen ben ik niet alleen mijn telefoon vergeten, maar heb ik ook mijn regenjas aan de kapstok laten hangen met de huissleutel in de zak.

Mama is pas om halfzeven terug van haar werk en bij papa weet je nooit hoe laat hij thuiskomt.

Isabel is natuurlijk weer met haar vriendinnen naar de ijssalon gegaan. Alsof ze met haar negentig kilo nog niet genoeg ijs heeft gegeten.

Het is onverdraaglijk om door het erkerraam in de zitkamer de comfortabele bank te zien staan, waarin je kunt wegzakken. De gekleurde sierkussens, rood, groen, blauw. De lamp, die je van schemerlicht naar leeslicht kunt draaien. De stapels boeken op de bijzettafeltjes. Mijn telefoon, waarmee ik Isabel in de ijssalon had kunnen bellen, ligt op het bijzettafeltje naast de bank. Uit frustratie blijf ik met mijn vinger op de voordeurbel drukken.

Plotseling gaat de deur open.

Daar staat Isabel breeduit met haar armen over elkaar in de deuropening.

Het valt me weer eens op hoe verschillend wij zijn.

Naar Isabel wordt gekeken, met haar omvang en haar roodgeverfde haar, terwijl ik als magere spriet met asblonde pieken nauwelijks opval.

Isabel praat met een harde stem, maar eigenlijk is ze zo gesloten als een oester. Ik ben net zo gesloten, maar dan zonder al dat geschreeuw.

‘Waar is je sleutel, Janne?’

Hoe ze nu weer naar me kijkt. Alsof ze me zonder sleutel niet wil binnenlaten. Even lijkt het of ze nog wat wil zeggen, maar dan doet ze haar mond weer dicht.

Ze aarzelt natuurlijk of ze over de ziekte van Nijkerk zal beginnen, en of ik vanmorgen geen betere smoes had kunnen bedenken. Ze doet het niet. Zeker bang dat ik iets onaangenaams terugzeg, zoals ik de laatste tijd wel vaker doe.

Vroeger zou ik het nooit gedurfd hebben, maar nu duw ik haar opzij en loop naar de kapstok. Uit de zak van mijn jas diep ik de sleutel op.

‘Jij vergeet zelf ook weleens wat,’ zeg ik.

Blijkbaar weet ze niet hoe ze daarop moet reageren. Ze kijkt naar mijn druipende haren, mijn natte kleren, mijn doorweekte sneakers. Dan zegt ze op verzoenende toon: ‘Trek maar gauw droge kleren aan, Janne, en zet die natte schoenen op de verwarming.’

Mama heeft me ooit verteld dat ik als baby de levende pop van Isabel was. Ze gaf mij flesjes, kamde mijn haartjes, waste mijn handjes. Mama werkte toen al op het conservatorium, waar ze nu nog steeds zangles geeft. We hadden een babysitter om op ons te passen, maar Isabel schijnt op haar vierde gezegd te hebben dat dat helemaal niet nodig was. Zij zou wel op mij passen.

Ze was mijn beschermengel, mijn Moeder de Gans, mijn toverfee. Er is op de hele wereld niemand van wie ik meer heb gehouden, zelfs niet van mama. Als ik maar deed wat ze zei, kon me niets gebeuren. Gehoorzaamheid in ruil voor bescherming. Dat heerszuchtige, dat dwingende is pas later gekomen, zoals ik ook pas later zo’n gedwee en gehoorzaam kind ben geworden.

Even later zit ik met droge kleren naast haar op de blauwe bank, de kleurige sierkussens in mijn rug.

De thee staat te trekken op het glazen bijzettafeltje, de koektrommel ernaast, het deksel eraf.

Met haar scherpe voortandjes begint Isabel aan de koekjes te knabbelen, kleine stukjes, gulziger, steeds gretiger, het ene koekje na het andere knaagt ze weg.

Ik kan het niet aanzien.

Achter haar op het dressoir staat een foto van ons beiden in een zilveren lijstje. Hoe is het mogelijk dat zij op die foto dat slanke meisje is en ik de mollige peuter ernaast? Toen leken we nog op elkaar. Allebei met een pony en blonde vlechtjes.

‘Neem maar,’ zegt Isabel en ze houdt me de koektrommel voor.

Ik duw haar hand weg.

‘Zo dik als jij wil ik nooit worden.’

Ik ken niemand die zo mooi gekwetst kan kijken als Isabel met haar grijsblauwe ogen. En toch is het net als die droom van vanmorgen. De behoefte om boven op haar te springen, haar onder water te duwen, een onbeheersbare behoefte om haar uit haar evenwicht te brengen.

‘Waarom mocht ik vroeger eigenlijk niet op het Berkenplein komen?’ vraag ik.

Aan het geschrokken gezicht van Isabel te zien begrijp ik dat het raak is.

‘Ik weet niet waar je het over hebt, Janne. Je speelde daar met Minke en Noah, weet je nog wel, en met Elsje. Hinkelen, tikker-tje, diefje met verlos. Geen verkeer. Hartstikke veilig. Ik weet echt niet waar je het over hebt.’

Ik word ineens kwaad.

‘Er zijn dingen die ik me anders nog heel precies herinner.’

We spelen verstoppertje op het Berkenplein. Volgens mij is Isabel er niet bij. Ik heb Minke en Noah al gevonden. Die zaten verstopt in de klimboom bij het hoekhuis. Maar Elsje heb ik nog niet kunnen vinden.

‘Kom eens kijken,’ hoor ik haar opeens roepen. Ze staat aan het begin van het Berkenplein achter hoog opgestapelde vuilniszakken met een bot in haar hand, zo te zien een afgekloven kippenpoot. Maar Elsje beweert dat het van een kindervoetje is. Ze wijst naar het hoekhuis en fluistert: ‘Daar woont een kindermoordenaar!’ Ze houdt haar hand geheimzinnig achter haar oor als ze luistert naar de geluiden die uit het schuurtje achter het hoekhuis komen. Er wordt daar gezaagd, geboord, gemoord.

Zwaaiend met de kippenpoot zingt Elsje opeens heel hard: ‘Hang op, hang op, hang op, die vent moet aan de lantaarn, hang op, hang op, hang op, die vent moet aan de strop.’

Ze zeggen dat een kind nog geen onderscheid kan maken tussen fantasie en werkelijkheid. Toch denk ik dat ik als kind haarfijn in de gaten had dat het spel daar over een grens ging.

‘Isabel,’ zeg ik terwijl ik haar recht aankijk, ‘in dat hoekhuis woonde vroeger een man, een lange man. Dat moet jij ook nog weten. Hij zat meestal in zijn werkplaats wat te timmeren. Iedereen had een hekel aan hem, maar ik niet. Ik vond hem oké.’

Ze kijkt me aan met een vreemde uitdrukking in haar ogen, die ik nooit eerder gezien heb. Voordat ik kan vertellen dat ik vandaag zijn beschadigde gezicht achter een van de ramen van Vreugdehof heb gezien, zegt ze fel: ‘Schei toch uit, Jan. Weet je wat ik me nog

herinner? Jij maakte Elsje wijs dat je te vondeling was gelegd. En dat vertelde je zo vaak dat je het op het laatst zelf ging geloven. Je kon de werkelijkheid niet van verzinsels onderscheiden.'

Ik kan me niets herinneren van dat vondelingenverhaal. Het was juist Elsje die fantasie en werkelijkheid altijd door elkaar haalde.

'Hang op, hang op, hang op,' zing ik, 'die vent moet aan de lantaarn! Hang op, hang op, hang op, die vent moet aan de strop.'

Isabel pakt de afstandsbediening en zet de tv aan. Op het scherm laat het weerbericht de stortbui zien die nu tegen het raam klettert.

'De laatste aflevering van *Breach of Promise* begint zo,' zegt ze en ze legt haar laarzen op de poef voor zich.

Isabel en ik houden niet van dezelfde films. Ik hou van films waarbij ik niet weet of ik moet lachen of huilen. Maar Isabel wil alleen films zien met een mierzoet einde.

Ik schuif bij haar vandaan en ga met opgetrokken knieën liggen, mijn hoofd op het blauwe fluwelen kussentje. Mijn hoofd voelt aan of er een bulldozer overheen is gewalst. Ik probeer mijn ogen open te houden, al is het maar om te zien naar welke beelden ze zo geboeid zit te kijken, maar ik voel me beroerd en dat wordt alleen maar erger. Mijn ogen vallen telkens vanzelf dicht.

Isabel zit op de rand van mijn bed en laat me een oud boek van oma zien, met plaatjes van de hel. Duivels met roodgloeiende pokken dansen om het vuur. In de vlammen spartelen mensen met van pijn vertrokken gezichten.

'Dat zijn zondaars,' zegt Isabel. 'Die hebben heel erge dingen gedaan.'

Ik moet ervan huilen, zo erg vind ik die straf.

'Ssh, ssh,' sust ze en ze duwt mijn kin omhoog. 'Kijk mij eens aan.'

Haar ogen zijn als brandglaasjes. Ik durf er haast niet naar te kijken.

Ze zegt: 'Als je doet wat ik zeg, komt het allemaal goed. Je hoeft alleen maar je mond te houden.'

Met een klap slaat ze het boek dicht.

'Zwijgen is goud en kwaadspreken fout. Snap je dat?'

Ik begrijp het zo goed dat ik niet alleen mijn mond hou, maar alles ook maar meteen vergeet. Gehoorzaamheid in ruil voor bescherming.